

کودکان ترانسخستی؛ هویت گمشده و درد طرد از جامعه

چالش اجتماعی کودکان دارای اختلال هویت جنسیتی؛ تمسخر و توهین از روی ناآگاهی

جامعه > خانواده - یک حقوقدان و فعال حقوق کودک می‌گوید: کودکان ترنس‌سکشوال در شرایط مخاطره‌آمیزی به سر می‌برند اما در حال حاضر بزرگ‌ترین مشکلی که این کودکان را تهدید می‌کند، جامعه ناآگاه است که آنها را به طرق مختلف طرد، ترک یا با برچسب‌های ناپسند مورد استهزا قرار می‌دهد.

فاطمیما فردوس: «در مرکز بازیافت زباله با کودک چهارده ساله‌ای مواجه شدم که دارای اختلال تی‌اس بود و خانواده‌اش او را با تصور اینکه پسر است، برای کار بازیافت از شهرستانی دور به تهران فرستاده بودند. این کودک در آن مرکز بازیافت شرایط غیر قابل باوری داشت و دائم مورد آزار قرار می‌گرفت و مجبور به فعالیت‌هایی بود که با ویژگی و روحیه دخترانه‌اش کاملاً در تضاد بود. «روایت برای هادی شریعتی، حقوقدان و فعال حقوق کودک است. کودکانی با اختلال ترنس‌سکشوال که نبود آگاهی و آموزش‌های لازم از آنها کودکانی ناتوان، افسرده و تحقیر شده ساخته است. کودکانی با هویت گمشده که توانایی‌های اصلی خود را از دست داده‌اند و هیچ قانونی از آنها حمایت نمی‌کند. شریعتی با بررسی وضعیت حقوقی این کودکان، خلاهای قانونی آن را بررسی کرده و از مشکلات این کودکان گفته است.

در ادامه گفت‌وگوی «خبرآنلاین» را با او می‌خوانید:

کودکان ترنس‌سکشوال (یا اختلال جنسیتی) در بعد حقوقی جنسیت چطور تعریف می‌شوند؟

یکی از اصلی‌ترین شاخصه‌های معرفی و هویت‌یابی حقوقی انسان‌ها جنسیت آنهاست. در قوانین با توجه به جنسیت فرد، حقوق معین و مشخص برای او تعریف می‌شود. اختلال در هویت جنسی و عدم رضایت از ویژگی‌های جنسی می‌تواند زندگی شخص را با دل‌زدگی، بی‌زاری و در نهایت شکست اساسی مواجه کند. این اتفاقی است که برای اغلب بیماران ترنس‌سکشوال رخ می‌دهد. اختلال ترنس‌سکشوال یا به اختصار تی‌اس نوعی از اختلالات جنسی تایید شده در علم پزشکی است که در آن جسم فرد از تصور روانی خود درباره هویت جنسی‌اش در تضاد است. یک ترنس‌سکشوال دائماً حس زندانی بودن و گیر افتادن در یک کالبد و جسم بیگانه را دارد و معمولاً برای پایان بخشیدن به این احساس متضاد عمل تغییر جنسیت صورت می‌گیرد. مشکلات جامعه ترنس‌ها بدون شک بسیار گسترده است که تشریح شناسایی مشکلات آنها قطعاً تخصص روان‌شناسان و روان‌پزشکان و صاحب‌نظران با تجربه در این حوزه را می‌طلبد؛ اما پرداختن به حقوق کودکان ترنس یکی از اصلی‌ترین موضوعات فراموش شده حقوق کودک در ایران است.

در کنوانسیون حقوق کودک به وضعیت این کودکان اشاره‌ای شده است؟

در کنوانسیون حقوق کودک به طور مشخص به کودکان دارای اختلال هویت جنسی اشاره نشده است زیرا اصولاً کنوانسیون بدون پرداختن به جزئیات حقوقی تأکید بر حفظ و احقاق حقوق همه کودکان دارد بدون در نظر گرفتن سرزمین، جنسیت، نژاد و ... اما این سند بین‌المللی در ماده ۴۲ کشورهای عضو را موظف کرده است که بالاترین تسهیلات را برای درمان بیماری و توانبخشی کودکان فراهم نمایند به نحوی که هیچ کودکی از رسیدن به این حق و دسترسی به این خدمات محروم نباشد همچنین می‌توان به ماده دو پیمان نامه و بحث ممنوعیت تبعیض نیز اشاره کرد زیرا یکی از مشکلات کودکان ترنس وجود شرایطی است که معمولاً به تبعیض در محیط خانه و جامعه می‌انجامد.

آیا در ایران حقوق این کودکان به رسمیت شناخته می‌شود؟

مسیر کودکی در ایران همیشه مسیری ناهموار بوده است؛ دلیل این ناهمواری نیز عدم آگاهی درست و علمی از حقوق کودکان در سطوح مختلف جامعه است. در این مسیر سخت و ناهموار، کودکی که دارای اختلال هویت جنسی باشد بدون شک با آسیب‌های بیشتری مواجه خواهد شد. در ارتباط با اختلال تی اس هم اکنون سازمان بهزیستی حمایت‌های ویژه‌ای از این افراد می‌کند. در متون فقهی نیز از مبتلایان به این اختلال با اصطلاح (خنثای روانی) نام برده شده و برای آنان حقوق مشخصی نیز در نظر گرفته شده است. همچنین فتاوی معتبری برای درمان و تغییر جنسیت آنها وجود دارد در ماده ۴ بند ۸۱ قانون حمایت از خانواده و ماده ۲۳۹ قانون مدنی نیز به صورت مختصر به مسائل حقوقی تغییر جنسیت پرداخته شده است اما همچنان سیستم حمایت قضایی و قانونی از کودکان دارای این اختلال، به شدت ضعیف و مبهم است. البته در لایحه حمایت از کودکان و نوجوانان ماده ۳ بند (د) کودکان دارای اختلال هویت جنسی در تقسیم‌بندی کودکان در شرایط مخاطره‌آمیز قرار گرفته‌اند که در صورت تصویب این لایحه، این بند ماده ۳ از اولین قدم‌های مثبت در حمایت از کودکان ترنس سکشوال خواهد بود.

این قوانین حمایتی تا چه حد اجرایی و عملی می‌شود؟

متأسفانه غیر از ماده سه لایحه حمایت از کودکان و نوجوانان که هنوز در سطح لایحه است، باقی قوانین مورد اشاره چندان جنبه حمایتی (به‌خصوص در ارتباط با کودکان) ندارند، بلکه بیشتر به رسمیت شناختن اختلال و تعیین تکلیف در باب تغییر جنسیت و مسئله‌ای همچون ارث است. اگرچه شاید از دیدگاهی دیگر همین مواد کوتاه و مختصر قانونی نیز جنبه حمایتی داشته باشند اما این یعنی انتظار حداقلی از قانون برای حمایت از گروهی که طبق آمارهای رسمی جمعیت قابل توجهی هستند.

بیشترین خطری که این کودکان را تهدید می‌کند چه عواملی است؟

کودکان ترنس در شرایط مخاطره‌آمیزی به سر می‌برند اما در حال حاضر بزرگ‌ترین مشکلی که این کودکان را تهدید می‌کند، جامعه ناآگاه است که آنها را به طرق مختلف طرد، ترک یا با برچسب‌های ناپسند مورد استهزا قرار می‌دهند. این حجم از تمسخر و توهین نسبت به نوجوانان ترنس آن هم به دلیل یک اختلال مادرزادی نقض آشکار حقوق کودکان است.

آگاهی‌رسانی و فرهنگ‌سازی در این زمینه تا چه حد بوده است؟

به تازگی در مورد وضعیت و شرایط افراد مبتلا به این اختلال آگاهی‌رسانی‌های هر چند محدود صورت گرفته اما همچنان شرایط کودکان و نوجوانان ترنس سکشوال در این آگاهی‌رسانی نادیده گرفته شده است و هیچکس در مورد حقوق آنها و شرایط بحرانی و لب مرزشان سخنی نمی‌گوید. کودکان ترنس در معرض انواع کودک‌آزاری‌ها هستند؛ نگاه‌های تمسخرآمیز و سنگین اطرافیان، طردشدن از جمع همسالان، آزار و اذیت‌های جنسی، جسمی و روانی در مدرسه و جامعه، فشار و تنبیه والدین برای تغییر رفتار کودک، همه آزارهای پی‌درپی و ادامه‌داری است که کودکان ترنس سکشوال را در مسیر انزوا، افسردگی، رفتارهای ضد اجتماعی و خودکشی قرار می‌دهد. این یعنی وقوع کودک‌آزاری خاموش، کودک‌آزاری که متأسفانه هیچ شاکی نیز ندارد.

آیا می‌توان گفت بخش بزرگی از این ناآگاهی به تابویی که این اختلال دارد، برمی‌گردد؟

بله کاملاً و تا وقتی جامعه اصرار دارد یک اختلال را انحراف بداند و تا زمانی که سکوت جایگزین اطلاعات صحیح باشد این تابو ادامه خواهد داشت. آزارهایی که بر کودکان ترنس تحمیل می‌شود همگی ریشه در عدم آگاهی و بی‌توجهی به حقوق شهروندی و حقوق

کودکان دارد. با اینکه انتظار می‌رود بخشی از این آگاهی‌رسانی و آموزش‌ها در مدارس صورت گیرد اما همچنان اغلب مسئولان در مدارس با این اختلال آشنایی ندارند و مشکلات کودکان تی‌اس را نمی‌شناسند. معمولاً دانش‌آموزی که در مدرسه برخلاف جنسیت خود رفتار کند در معرض تمسخر، تهدید و اخراج قرار خواهد گرفت. برخی از کودکان ترنس شرایط بدتری از سایر کودکان دارای این اختلال را تجربه می‌کنند. به طور مثال کودک ترنسی که در یک روستای دورافتاده زندگی می‌کند به مراتب وضعیت دردناک‌تری نسبت به یک کودک ترنس در تهران را خواهد داشت. زیرا سرعت و رشد آگاهی محدود و کند شده است.

آیا تجربه مواجهه با این کودکان را از نزدیک داشته‌اید؟

بله؛ در بازدید از مراکز بازیافت زیباله با کودک چهارده ساله‌ای مواجه شدم که دارای اختلال تی‌اس بود و خانواده‌اش او را با تصور اینکه پسر است برای کار بازیافت از شهرستانی دور به تهران فرستاده بودند. این کودک در آن مرکز بازیافت شرایط غیر قابل باوری داشت. دائم مورد آزار قرار می‌گرفت و مجبور به فعالیت‌هایی بود که با ویژگی و روحیه دخترانه‌اش کاملاً در تضاد بود. این شرایط از او کودکی ناتوان، افسرده و تحقیرشده ساخته بود کودکی با هویت گمشده که توانایی‌های اصلی خود را از دست داده بود.

برای حمایت از حقوق کودکان ترنس چه اقداماتی باید انجام شود؟

این محدودیت اطلاع‌رسانی است که کودکان تی‌اس را تبدیل به کودکان نامرئی کرده است. برای حمایت از حقوق کودکان ترنس ابتدا باید دیدگاه‌های ناصواب و نادرست در جامعه را اصلاح کرد. باید در مورد شرایط و ویژگی‌های کودکان مبتلایان به این اختلال اطلاع‌رسانی گسترده‌ای کرد. به نظر می‌رسد رسانه‌ها، آموزش و پرورش و سازمان‌های مدنی فعال و مرتبط با موضوع با توجه بیشتر به این کودکان و تشریح شرایط آنها می‌توانند جامعه و البته قانون‌گذاران را نسبت به آسیب‌های نادیده گرفتن کودکان تی‌اس آگاه کنند.

به نظر شما جامعه و خانواده چطور باید با این کودکان مواجه شود؟

نحوه مواجهه و چگونه رفتار کردن با کودک ترنس را باید در علم روان‌شناسی و در کلام و راهکار روانشناسان جست‌وجو کرد اما اگر باور انحرافی وجود اختلال تغییر پیدا کند، به مرور رفتارها در برابر کودکان ترنس و البته جامعه ترنس‌سکسوال‌ها اصلاح خواهد شد.

منبع: خیرآنلاین